

به نام خدا

«مکارگری»، آینه دلالتی مدیحه سرایی

تقدس امکارانه

فرزاد

انتشارات فرزاد مکان دانش

سرشناسه	: ستاری نجف‌آبادی، نسرين، ۱۳۵۲-
عنوان و نام پدیدآور	: "نگارگری"، آيينه دلالتی مدیحه‌سرایی تقدس‌انگاران/ مولف نسرين ستاری نجف‌آبادی، زهره طباطبایی جبلی.
مشخصات نشر	: قم: فرزندگان دانش، ۱۳۹۹.
مشخصات ظاهری	: ۱۸۴ ص.: مصور (بخشی رنگی)، جدول: ۵/۲۱ × ۱۴/۵ س.م.
شابک	: ۹۷۸-۶۲۲-۹۵۵۱۰۷-۳
وضعیت فهرست نویسی	: فیپا
یادداشت	: کتابنامه: ص. ۱۵۰ - ۱۶۳؛ همچنین به صورت زیرنویس.
یادداشت	: نمایه.
موضوع	: نقاشی ایرانی -- زمینه و موضوع
موضوع	: Painting, Iranian -- Themes, motives
موضوع	: نقاشی اسلامی -- ایران -- زمینه و موضوع
موضوع	: Islamic painting -- Iran -- Themes, motives
موضوع	: مدیحه و مدیحه‌سرایی
موضوع	: Laudatory poetry
موضوع	: شاهان و فرمانروایان در ادبیات
موضوع	: Kings and rulers in literature
موضوع	: هنر و ادبیات
موضوع	: Art and literature
شناسه افزوده	: طباطبایی جبلی، زهره
شناسه افزوده	: Tabatabaei Jebeli, Zohre
رده بندی کنگره	: ND۹۸۰
رده بندی دیویی	: ۷۵۹/۹۵۵
شماره کتابشناسی ملی	: ۷۲۹۷۱۰۰

عنوان: «نگارگری»، آیین دلالتی مدیحه سرایی تقدس انگارانه

مؤلف: نسرین ستاری نجف آبادی، زهره طباطبایی جبلی.

صفحه آرای: مونا فتاحی

طراحی جلد: مریم نوری

ناشر: فرزاتگان دانش پویان نامدار

تیراژ: ۲۰۰ جلد

نوبت و سال چاپ: اول، ۱۳۹۹

قیمت: ۲۵۰۰۰۰

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۹۵۵۱۰۷-۳

www.Farzaneganpub.ir

(استفاده از مطالب این کتاب با ذکر منبع بلامانع می باشد.)

این اثر تقدیم می‌گردد

بپیشگاه بزرگوارانه طلبه شهید

حمید ستاری نجف آبادی

www.Ketab.ir

فهرست

درآمد.....	۸
فصل اول آیین بار	۱
آیین بار	۱۸
آیین بار و امر استعلایی	۱۹
کنش جمعی و تجربه امر مقدس	۲۲
شاخصه های آیین بار	۲۴
زمان تقدس انگارانه	۲۴
مکان تقدس انگارانه	۲۸
شخصیت فرادست حکومتی تقدس انگارانه	۳۱
کنش تقدس انگارانه ستایشی در وجه سروده/ مدیحه سرایی	۳۵
فصل دوم سیر تطور مدیحه سرایی آیین بار تقدس انگارانه	
در فرهنگ ایرانی - اسلامی	۱۸
آیین بارگاهی قبل از اسلام/ دوره اسلامی تا قاجاریه	۱۹
مدیحه سرایی آیین بارگاهی قبل از اسلام/ دوره اسلامی تا قاجاریه ...	۲۲
دوره های هنری ایران و بازنمود تصویری و کلامی مدیحه - سرایی آیین بار	۳۱
فصل سوم زبان استعاری - رمزپردازانه در نگارگری	۳۵
استعاره - رمز	۳۶
کیفیت و کاربرد زبان استعاری - رمزی کهن در کنش ها و آیین ها ...	۴۰
زبان استعاری - رمزگانی نگارگری	۴۱
فصل چهارم دلالت های نشانه شناسانه رولان بارت همسو	
با زبان استعاری - رمزی آیین بار	۴۴
اشاره ای به نشانه شناسی	۴۵

بینامتنیت.....	۴۹
دلالت ها در دستورهای نظام معنایی بارت.....	۵۱
ارتباط استعاره و رمز با نظام دلالتی بارت.....	۶۲
طبقه بندی شاخصه های آیین بار در دستورهای نظام معنایی بارت.....	۶۴
فصل پنجم نگارگری، آیین دلالتی زبان مدیحه سرایانه	۶۷
بازنمود تصویری مدیحه سرایی آیین بار قبل از اسلام/ دوره هنر اخلاقی.....	۶۹
تمدن عیلام.....	۶۹
تمدن ماد.....	۷۲
تمدن هخامنشی.....	۷۴
زمان مقدس.....	۷۸
مکان مقدس.....	۷۸
شخصیت مقدس/ فرادست حکومتی/ شاه.....	۷۸
کنش مقدس/ مدیحه سرایی آیین بار.....	۷۹
تمدن اشکانی.....	۷۹
بازنمود تصویری مدیحه سرایی آیین بار ساسانیان به مثابه پیشامتن.....	۸۱
بازنمود کلامی مدیحه سرایی آیین بار در دوره هنر حماسی ایران.....	۸۹
تمدن ساسانیان/ گاتاها.....	۸۹
دوره طاهریان.....	۹۶
دوره صفاریان.....	۹۸
دوره سامانیان.....	۹۸
بازنمود کلامی مدیحه سرایی آیین بار غزنویان به مثابه پیشامتن نگارگری.....	۱۰۰
بازنمود بینامتنیتی مدیحه سرایی آیین بار در نگارگری.....	۱۰۴
مکتب بغداد- سلجوقی.....	۱۰۶
مکتب اول تبریز/ مغول/ ایلخانی.....	۱۱۱

- مکتب تبریز - بغداد / جلایری ۱۱۵
- مکتب شیراز / تیموری ۱۲۱
- مکتب هرات / تیموری ۱۲۸
- مکتب دوم تبریز / صفوی ۱۳۵
- مکتب اصفهان / صفوی (قرن دهم و اول قرن یازدهم) ۱۴۳
- منابع و مآخذ ۱۵۰

www.Ketab.ir

درآمد

پیش از ورود به اصل مبحث لازم است به نکات مورد توجه در این تألیف به اجمال پردازیم. در فصل اول این تألیف، ابتدا اصول آیین بار و امر استعلائی، کنش جمعی و تجربه امر مقدس کهن و مناسک سروده خوانی ستایشی در جامعه کهن ایران مورد نظر است. سپس موارد ضروری مانند؛ زمان، مکان، شخصیت و کنش گفتاری ستایشی در وجه سروده با نظرگاه تقدس انگارانه جامعه کهن به مثابه شاخصه های آیین بارگاهی و مرتبط با کنش مدیحه سرایی تبیین می شود.

فصل دوم در باب سیر تطور آیین بارگاهی فرادستان حکومتی و همچنین تحول تاریخی کنش مدیحه سرایی مرتبط با بار؛ شاهان، سلاطین و حکام از قبل از اسلام تا محدوده ای در دوران اسلامی است. حدود بررسی مذکور تا دوره قاجاریه و قبل از تحولات فرهنگی- هنری ایران در دوره مشروطیت می باشد که تحت تأثیر جدی فرهنگ غربی قرار گرفته، است.

در فصل سوم، تحت عنوان کلی زبان استعاری- رمزپردازانه نگارگری، نگاهی دارد؛ ابتدا به تعریف استعاره و رمز، سپس کیفیت و کاربرد زبان رمزی- استعاری کهن در کنش ها و آیین ها و ارتباط آن با زبان استعاره و رمزپردازانه نگارگری.

در فصل چهارم، باب دلالت های نشانه شناسانه رولان بارت همسو با زبان استعاری- رمزی آیین بار به طور کلی مطرح است که شامل؛ اشاره ای مختصر به علم نشانه شناسی و بینامتنیت، دلالت ها، پیشامتن و دلالت ها در دستورهای نظام معنایی بارت است، سپس به ارتباط استعاره و رمز با نظام دستورها می پردازیم که نهایتاً موجد طبقه بندی شاخصه های آیین بارگاهی فرادستان حکومتی در این تالیف است.

در فصل پنجم به مبحث نگارگری به مثابه آیین دلالتی زبان مدیحه سرایانه در آیین بارگاهی، پرداخته و از یک سو دو نظام پیشامتنیتی نقش برجسته و شعر مدحی بررسی میشود و از سوی دیگر، بازنمود تصویری کنش مدح در بارگاه فرادستان تاریخ فرهنگی ایران در نظام بینامتنیتی نگارگری بررسی می شود. به نظر می رسد که ذکر نمونه مشق های تحلیلی- تطبیقی در تاکید بر تبیین های صورت گرفته در فصول قبلی، ضرورت داشته باشد بنابراین از چند مورد مصداق کلامی و دیداری در این باب، بهره برده شده است.

آنچه در نتیجه گیری مبحث به عنوان جان کلام، مورد انتظار می باشد بر این قرار است؛ در مذاقه و بررسی مبانی و اصول آیین بار، دو وجه امر استعلایی و کنش جمعی به جهت تجربه امر مقدس بر تمامی فرایند آیین مذکور، حاکم است. در وجه نخست، امر

استعلایی واحد در آیین بار بر اموری مانند؛ توجه از کثیر به سمت مقدس‌ترین در جهان که امر واحد و مطلق در نظر گرفته می‌شده، قرار دارد، ضمن اینکه تجلیات مکرر قدسی، امکان اتصال به امر واحد را میسر می‌کند. وجه دوم از اصول آیین بار متوجه تجلیات امر قدسی است که عبارت است از؛ زمان بروز و ظهور تجلیات، مکانی که ظرفیت پذیرش آن را پیدا می‌کند، نفس یا شخصیتی که در فرادست حکومت جامعه خود قرار داشته و در تبرک و تقدس به دست والاترین شخصیت‌های مذهبی و با رعایت اصول دینی و آیینی کهن، واسطه افاضه تجلیات امر استعلایی بر اجتماع است و بالاخره، کنش در گفتار یا نوشتاری که به زبان استعاری- رمزگانی امر استعلایی است. توجه به کنشگران کنش مقدس در گفتار که هماهنگ با گفتار خود در وجه سروده‌های ستایشی- نیایشی، در آیین بار التزام حضور، پیدا کرده، به مثابه هنرمندان سخنور و مدیحه‌سرا، همواره در وجهی از تجربه هنر دینی آیین بار، ضرورت دارد. این هنرمندان در مناصبی همچون؛ بالاترین شخصیت‌های مذهبی جامعه، دبیر یا کاتب، خنیاگر و شاعر در مقام هنرمند فرهیخته اجتماعی به امر مدیحه‌سرایی، اشتغال داشته‌اند. این تکرار تجلیات و کنشگری در فرهنگ ایرانی- اسلامی، باعث گردیده تا هنر نگارگری ایرانی- اسلامی که با کنش مدحی و اشعار مدیحه‌سرایانه، اشتراک زبانی و بیانی داشته، متأثر از آن به بازنمود مدیحه‌سرایی آیین بار بپردازد و آئینه دلالتی کنش مذکور شود که دارای زبان استعاری- رمزپردازانه است. روش تحلیل این بازنمود به مدد امر دلالتی صریح و ضمنی و جمع‌بندی در سطح ایدئولوژی یا اسطوره که یک روش خوانشی در حوزه بینامتنیت رولان بارت بوده

و مرتبط با علم نشانه شناسی است میسر می شود. بر این اساس می توان با نظرگاهی جدی تر، وجه تملق و چاپلوسی را مترادف با نگاه دلالتی صریح، مستقیم و تحت اللفظی قرار داد که به نوعی می توانسته در جامعه و در بین درباریان، بروز و ظهور داشته باشد، اما در عین حال، کنش مدیحه سرایی آیین بار به مثابه هنر سخنوری و تجربه در هنر دینی به دست کنشگران ستایشی- نیایشی به انجام رسیده، در تطبیق با زبان دلالتی ضمنی، غیر مستقیم و تلویحی، همچنین در ارتباط با بازنمود تصویری خود، مرتبط با نظام هایی مانند کلامی یا نوشتاری با امر نکوهیده چاپلوسی و تملق که بدون اعتقادات قلبی بر زبان جاری می گردیده است، خلط مفهومی نشود.